

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ**

2019/2020 ուսումնական տարի

**«ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԵՎ ՏԵՂԱԿԱՆ
ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԱՐԴԻ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ» ԱՌԱՐԿԱՅԻ**

Հ Ա Ր Ց Ա Շ Ա Ր

1. Պետական մարմինների դերն ու նշանակությունը ժողովրդավարական պետության մեջ:
2. Պետական իշխանության կազմակերպման հիմնական սկզբունքը ժողովրդավարական հասարակարգերում:
3. Իշխանությունների տարանջատման և հակակշռման սահմանադրական երաշխիքները:
4. Կառավարումը որպես քաղաքական որոշումների նախապատրաստման և ընդունման պրոցես:
5. Պետական կառավարման համակարգի բարեփոխումների էությունն ու նպատակը:
6. Ապակենտրոնացումը որպես պետական կառավարման համակարգի բարեփոխումների հիմնական ուղղություններից մեկը:
7. Ապակենտրոնացման հիմնական մոդելները:
8. Ապակոնցենտրացման հասկացությունը և նրա կիրառումը ՀՀ պետական կառավարման համակարգում:
9. Ապակենտրոնացումը իրավասությունների փոխանցման միջոցով՝ հասկացությունը և կիրառումը ՀՀ պետական կառավարման համակարգում:
10. Ապակենտրոնացումը իշխանության փոխանցման ուժով:
11. Տեղական ինքնակառավարման հայեցակարգը՝ հասկացությունն ու կառուցվածքը:
12. Տեղական ինքնակառավարման համակարգը որպես հանրային կյանքի ժողովրդավարացման հիմնական ուղղություն:
13. Տեղական ինքնակառավարման Եվրոպական խարտիան:

14. Տեղական ինքնակառավարման սահմանադրական երաշխիքները:
15. Երևանում տեղական ինքնակառավարման սահմանադրական հիմքերը:
16. Տեղական ինքնակառավարման համակարգի գործունեության հիմնական սկզբունքները:
17. Հրապարակայնության սկզբունքի էությունը և նշանակությունը:
18. Բյուջետային ինքնուրույնության սկզբունքի էությունը և նշանակությունը:
19. Իշխանության փոխլրացման սկզբունքի էությունը և նշանակությունը:
20. Ֆինանսական համահարթեցման սկզբունքի էությունը և նշանակությունը:
21. Համայնքային ծառայությունների կազմակերպման հիմնական սկզբունքի էությունը և նշանակությունը:
22. Համայնքի ղեկավարի երկակիության սկզբունքը և նրա իրականացման մեխանիզմը:
23. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունների ֆինանսական ապահովության սկզբունքը:
24. Տեղական ինքնակառավարման համակարգի տնտեսական և ֆինանսական հիմքերը: Համայնքային սեփականության կառուցվածքը:
25. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունների բնութագրումը:
26. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունների բնութագրումը Երևանում:
27. Տեղական ինքնակառավարման համակարգը Երևանում և նրա առանձնահատկությունները:
28. Տեղական ինքնակառավարման համակարգը Գյումրի և Վանաձոր քաղաքներում և նրա առանձնահատկությունները:
29. Տեղական ինքնակառավարման մարմիններին վերապահված լիազորությունների իրականացման մոդելները:
30. Լիազորությունների տարանջատման սկզբունքը պետական կառավարման վերթիկալում որպես վերջինիս անընդհատության երաշխիք:
31. Պետության պատասխանատվությունները տեղական ինքնակառավարման խնդիրներում և դրանց իրականացման մեխանիզմները մարզերի համայնքներում ու Երևանում:

32. Տեղական բյուջեի ձևավորման սկզբունքներն ու կառուցվածքը:
33. Բյուջետային գործընթացը տեղական ինքնակառավարման համակարգում:
34. Բյուջետային գործընթացի առանձնահատկությունները Երևանում:
35. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունները բյուջետային քաղաքականության ոլորտում:
36. Վարչական բյուջեի նշանակությունը: Վարչական բյուջեի ձևավորման աղբյուրները:
37. Երևան քաղաքի վարչական բյուջեի ձևավորման աղբյուրները:
38. Ֆինանսական համահարթեցման նշանակությունն ու իրականացման մեխանիզմը:
39. Տեղական տուրքեր և վճարներ՝ հասկացությունը և տեսակները:
40. Ներհամայնքային ջրամատակարարման կազմակերպումը՝ սակագների և վճարների սահմանումը և դրանց արտացոլումը վարչական բյուջեում:
41. Ներհամայնքային տրանսպորտի կազմակերպումը՝ սակագների և վճարների սահմանումը և դրանց արտացոլումը վարչական բյուջեում:
42. Վարչական բյուջեի ծախսային ուղղություններն ու կառուցվածքը:
43. Ներհամայնքային աղբահեռացման կազմակերպումը՝ սակագների և վճարների սահմանումը և դրանց արտացոլումը վարչական բյուջեում:
44. Նախադպրոցական հիմնարկների և հասուկ դպրոցների գործունեության ֆինանսական ապահովումը վարչական բյուջեի միջոցով:
45. Ֆոնդային բյուջեի նշանակությունը: Ֆոնդային բյուջեի ձևավորման աղբյուրները, կապը վարչական բյուջեի հետ:
46. Ֆոնդային բյուջեի ծախսային մասի կառուցվածքը:
47. Երևան քաղաքի ֆոնդային բյուջեի ծախսային մասի կառուցվածքը:
48. Համայնքային ենթակառուցվածքների զարգացման իրականացումը ֆոնդային բյուջեի միջոցով՝ կոնկրետ օրինակի վրա:
49. Համայնքի տարեկան բյուջեի մշակումն ու հաստատումը: Բյուջեի հաստատման առանձնահատկությունները Երևանում:
50. Ամենամյա բյուջետային հաշվետվության կազմումը և հաստատումը տեղական ինքնակառավարման մարմիններում:
51. Բյուջետային հաշվետվության գործընթացը Երևանում:

52. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունները քաղաքաշինության, կառուցապատման և հողօգտագործման բնագավառում:
53. Համայնքի քաղաքաշինական գլխավոր հատակագիծը և հողերի օգտագործման սխեման որպես համայնքի զարգացման պլանավորման հիմնական մեխանիզմներ:
54. Համայնքի գլխավոր հատակագծի և հողերի օգտագործման սխեմաների մշակումն ու հաստատումը:
55. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունները բնապահպանության ոլորտում:
56. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունները առողջապահության բնագավառում և փոխհարաբերությունները մարզային կառույցների հետ:
57. Առողջապահության բնագավառում Երևանի քաղաքապետարանի լիազորությունների առանձնահատկությունները:
58. Համայնքային ենթակայության առողջապահական հիմնարկների գործունեության ֆինանսական ապահովումը:
59. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունները կրթության բնագավառում: Նախադպրոցական կրթական հիմնարկների, հատուկ դպրոցների և գրադարանների աշխատանքների կազմակերպումը:
60. Կրթության բնագավառում Երևանի քաղաքապետարանի լիազորությունների առանձնահատկությունները:
61. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունները մշակույթի և սոցիալական ապահովության ոլորտներում:
62. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունները կոմունալ-կենցաղային ծառայությունների մատուցման կազմակերպման ոլորտում:
63. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունները գյուղատնտեսության ոլորտում:
64. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունները առևտրի և սպասարկումների կազմակերպման բնագավառում:
65. Խոշոր քաղաքներում տեղական ինքնակառավարման կազմակերպման միջազգային փորձը (օրինակներ):

66. Տարածքային կառավարման խնդիրների լուծումը Երևանում:
67. Համատիրություններ, նրանց դերն ու նշանակությունը, կազմակերպական սկզբունքները, գործունեությունը և բյուջեն:
68. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների դերն ու մասնակցությունը համատիրություններում:
69. Միջհամայնքային միավորումների էությունն ու նշանակությունը: Նրանց գործունեության կազմակերպումն ու ֆինանսավորումը:
70. Համայնքների խոշորացումը որպես համայնքային նշանակության խնդիրների արդյունավետ լուծման ուղի:
71. Համայնքային միության տեղն ու դերը տեղական ինքնակառավարման համակարգում:
72. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների փոխհարաբերությունների ընդհանուր բնութագրումը:
73. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների փոխհարաբերությունների առանձնահատկությունները Երևանում:
74. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների ձևավորումը:
75. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների ձևավորումը Երևանում:
76. Ավագանու կառուցվածքը, պատասխանատվություններն ու լիազորությունները, աշխատանքի կազմակերպման առանձնահատկությունները Երևանում:
77. Ավագանու կառուցվածքը, պատասխանատվություններն ու լիազորությունները, աշխատանքի կազմակերպման առանձնահատկությունները Գյումրիում և Վանաձորում:
78. Երևանի վարչական շրջաններում Երևանի քաղաքապետարանին վերապահված պատասխանատվությունների իրականացման մեխանիզմները: Քաղաքապետարանի և վարչական շրջանների ղեկավարության փոխհարաբերությունները:
79. Երևանի ավագանու կառուցվածքը, պատասխանատվություններն ու լիազորությունները:
80. Ավագանու անդամի լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցումը:

81. Երևանի ավագանու լիազորությունների ժամկետի կրճատման հիմքերն ու մեխանիզմը:
82. Համայնքի ղեկավարին անվստահություն հայտնելու օրենսդրական հիմքերը:
Համայնքի ղեկավարի լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցումը:
83. Երևանի քաղաքապետին անվստահություն հայտնելու օրենսդրական հիմքերն ու մեխանիզմը:
84. Քաղաքապետին անվստահություն հայտնելու օրենսդրական հիմքերն ու մեխանիզմը Գյումրիում և Վանաձորում:
85. Ավագանու ընտրության հիմնական սկզբունքները, դրանց առանձնահատկությունները Երևանում:
86. Համայնքի ղեկավարի ընտրության հիմնական սկզբունքները, դրանց առանձնահատկությունները Երևանում:
87. Համայնքի ղեկավարի ընտրության հիմնական սկզբունքները, դրանց առանձնահատկությունները Գյումրիում և Վանաձորում:
88. Տեղական ինքնակառավարման և տարածքային կառավարման մարմինների փոխհարաբերությունները, դրանց առանձնահատկությունները մ:
89. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործունեության վերահսկողության տեսակները:
90. Երևանում (Գյումրիում, Վանաձորում) ավագանու անդամի իրավունքները և պարտականությունները:
91. Երևանում ավագանու կողմից ընդունվող իրավական ակտերը, դրանց ընդունման կարգը և նախաձեռնության սուբյեկտները:
92. Երևանում ավագանու հերթական և արտահերթ նիստերը:
93. Երևանում (Գյումրու, Վանաձորի) քաղաքապետի ընտրության կարգը և ժամկետը:
94. Երևանի քաղաքապետի սեփական լիազորությունների ընդհանուր բնութագիրը:
95. Համայնքի վարչական բյուջեի պակասուրդի հասկացությունը, դրա ֆինանսավորման աղբյուրները:

Կառավարման ամբիոնի վարիչ՝

Վ.Խաչատրյան

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնական գրականություն

1. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության փոփոխություններ, Հայաստանի Հանրապետության պաշտոնական տեղեկագիր, Հատուկ թողարկում, 21 դեկտեմբերի 2015թ.:
2. Հայաստանի Հանրապետության օրենքը «Տեղական ինքնակառավարման մասին», ՀՀ պաշտոնական տեղեկագիր N 21 (196), 21.06.02
3. Հայաստանի Հանրապետության օրենքը «Հայաստանի Հանրապետության վարչատարածքային բաժանման մասին», «Հայաստանի Հանրապետության օրենքների ժողովածու (1995-1999թթ.)», Գիրք-Ա, Երևան 1999թ. էջ 71:
4. Հայաստանի Հանրապետության օրենքը «Հայաստանի Հանրապետության բյուջետային համակարգի մասին», «Հայաստանի Հանրապետության օրենքների ժողովածու (1995-1999թթ.)», Գիրք-Բ, Երևան 1999թ. էջ 170:
5. Հայաստանի Հանրապետության օրենքը «Երևան քաղաքում տեղական ինքնակառավարման մասին», «Հայաստանի Հանրապետության պաշտոնական տեղեկագիր», հունվար 2009թ. N 3:
6. Հայաստանի Հանրապետության Ընտրական Օրենսգիրք ՀՀ պաշտոնական Տեղեկագիր, N42(1222), մայիսի 30 2016թ.
7. Հայաստանի Հանրապետության Օրենք «Ֆինանսական համահարթեցման մասին» ՀՀ պաշտոնական Տեղեկագիր, N 33(66) դեկտեմբերի 31, 1998թ.
8. Հայաստանի Հանրապետության Օրենք Գույքահարկի մասին ՀՀ պաշտոնական Տեղեկագիր N 2(237) օգոստոսի 8, 2003թ.
9. Հայաստանի Հանրապետության Օրենք Հողի Հարկի մասին ՀՀԳերագույն Խորհրդի Տեղեկատու N 8, 1994թ.
10. «Տեղական ինքնակառավարման հիմունքները» ուսումնական ձեռնարկ, Է. Օրդյանի ընդհանուր խմբագրությամբ, «Պետական ծառայություն», Երևան 2002թ.:
11. «Տեղական ինքնակառավարման հիմունքները նոր զարգացումներ» ուսումնական ձեռնարկ, Է. Օրդյանի ընդհանուր խմբագրությամբ, «Պետական ծառայություն», Երևան 2002թ.:
12. Տեղական ինքնակառավարման համակարգի ֆինանսական և բյուջետային խնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, Է. Ղազարյան, Հեղինակային հրատարակչություն, Երևան 2002թ.:
13. 100 հարց և պատասխան տեղական ինքնակառավարման մասին Է. Ղազարյան Հեղինակային հրատարակչություն, Երևան 2003թ.:
14. Համայնքների բյուջետավարման ուղեցույց, Ա. Մուրադյան Համայնքների ֆինանսիստների միավորում, «Դար», Երևան 2004թ.:
15. Պետական կառավարման արդյունավետության որոշ հիմնախնդիրների մասին, Խ. Հարությունյան, «Հանրային կառավարում» գիտական հանդես 2014/6, էջ 30:

16. Պետական կառավարման արդյունավետության որոշ հիմնախնդիրների մասին, Խ. Հարությունյան, «Հանրային կառավարում» գիտական հանդես 2015/1, էջ 10:
17. Ապակենտրոնացումը որպես պետական կառավարման արդյունավետության գլխավոր նախապայման, Խ. Հարությունյան, «Հանրային կառավարում» գիտական հանդես 2015/2, էջ 10:
18. Ձեռնարկ Համայնքի ավագանու անդամների և անդամության թեկնածուների համար, Հայաստանի Ավագանիների ասոցիացիա, 2016թ.
19. Տեղական ինքնակառավարման Եվրոպական Խարտիա, Ստրասբուրգ, 15.10. 1985 թ, ՀՀԱԳՆՊՏ 2012.12.28/14(22),
20. Տեղական ինքնակառավարման Եվրոպական Խարտիայի տեղական ինքնակառավարման մարմիններում մասնակցության իրավունքի վերաբերյալ լրացուցիչ արձանագրություն, ընդունված է 16.11.2009թ:
21. «Համայնքային ծառայության մասին» ՀՀ օրենք
22. «ՀՀ Կառավարության և նրան ենթակա պետական կառավարման այլ մարմինների գործունեության կազմակերպման կարգը սահմանելու մասին» ՀՀ Նախագահի հրամանագիր
23. «Քաղաքային համայնքների զարգացման ռազմավարական պլանավորում և կառավարում», Ի. Վանյան 2009
24. «Քաղաքային տնտեսության էկոնոմիկա և կառավարում», Ի. Վանյան 2004
25. Ալեքսանյան Մ., «Տարածքային կառավարումը Հայաստանի Հանրապետությունում», Երևան, ՄԻՎԱ-ՊՐԵՍ, 2000:
26. «Տեղական ինքնակառավարումը Հայաստանի Հանրապետությունում», Թումանյան Դ., Երևան 2011
27. Մասնակցային ժողովրդավարությունը տեղական մակարդակում. «Ինչու և ինչպես մասնակցել տեղական ինքնակառավարմանը», Թումանյան Դ., Շահբազյան Վ., Երևան 2011
28. Ղազարյան Է., ՀՀ վարչատարածքային բաժանման կատարելագործման հայեցակարգային ուղղությունները, Եր., 2004թ.
29. «Պետական բյուջեից համայնքների բյուջեներին տրամադրվող կապիտալ տրանսֆերտները Հայաստանում. քաղաքականության առաջարկներ և ուսումնական նյութեր՝ տ.գ.թ. Դ. Թումանյանի խմբ., Երևան «Նոյյան Տապան» 2006
30. Մովսիսյան Վ. «Ֆինանսական համահարթեցման մեխանիզմի զարգացումը Հայաստանում», Երևան 2007
31. «Ռազմավարական պլանավորում և համայնքի կապիտալ զարգացման ծրագրի կազմում», Թումանյան Դ., Երևան 2010թ.
32. «Տեղական ինքնակառավարման բարեփոխումները Հայաստանում (2009-2010թթ.)», Թումանյան Դ., Երևան 2011թ.

33. «Տեղական ինքնակառավարման բարեփոխումները Հայաստանում (2007-2008թթ.)», Թումանյան Դ., Երևան 2009թ.
34. Голованов В.И. Управление и самоуправление в крупном городе. М., 1997
35. Григорьев В.В., Острина И.А., Руднев А.В. Управление муниципальной недвижии-мостью. Москва.: Дело, 2001.
36. Курсанова М.В., Кобук С.П., Аксанов Ю.М., Делопроеизводство в органах государственной власти и местного самоуправления. Москва-Новосибирск 2004.
37. Кнорринг В.И. Основы государственного и муниципального управления. Москва.: Экзамен, 2006.
38. Мысляева И.Н. Государственные и муниципальные финансы. М .:ИНФРА, 2008.
39. Сидорчук В.К. Организация местного самоуправления. Минск.:Алмафея, 2002.
40. Чобанян М. Государственное и муниципальное управление. РАУ 2007.

Լրացուցիչ գրականություն

1. Հայաստանի Հանրապետության օրենքը «Քաղաքացիական ծառայության մասին»:
2. Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի հրամանագիրը «Երևան քաղաքում պետական կառավարման մասին», «Հայաստանի Հանրապետության պաշտոնական տեղեկագիր», մայիս 1997թ. N11:
3. Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի հրամանագիրը «Հայաստանի Հանրապետության մարզերում պետական կառավարման մասին», «Հայաստանի Հանրապետության պաշտոնական տեղեկագիր», մայիս 1997թ. N11:
4. Ալեքսանյան Մ. «Տարածքային կառավարումը Հայաստանի Հանրապետությունում», Երևան ՄԻԱՎԱ-ՊՐԵՍ 2000թ.:
5. Տեղական ինքնակառավարման իրավական խնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, Դ. Սարգսյան, Հեղինակային հրատարակչություն, Երևան 2002թ.:
6. ՀՀ վարչատարածքային բաժանման օպտիմալացումը և տեղական ինքնակառավարման զարգացումը, Դ. Թումանյան, Մ. Գիմիշյան, Կ. Ամյան, Լ. Թումանյան, «Տիգրան Մեծ» ՓԲԸ հրատարակչություն, Երևան 2003.թ.:
7. Հայաստանի Հանրապետության վարչատարածքային բաժանման կատարելագործման հայեցակարգային ուղղությունները, Է. Ն. Ղազարյան, «ԴԱՐ» Երևան 2004թ.:
8. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների ուսուցման մեթոդիկան ձեռնարկ, Վ. Շահբազյան , Ա. Մուրադյան, Ա. Գալստյան, ՄՁՄԿ, «Ջանգակ-97» հրատարակչություն, Երևան 2004թ.:

9. Գ. Արսենյան, Թ. Գևորգյան, Վ. Եղիզարյան, «Պետական կառավարման հիմունքներ», ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատարակչություն, Երևան 2001թ.:
10. www.president.am
11. www.parliament.am
12. www.gov.am
13. www.region.am